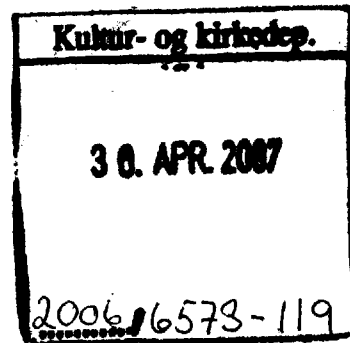

Den norske Forfatterforening

Kultur- og Kirkedepartementet
Pb 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 27. april 2007

Deres ref. 2006/6573 KU/KU2 NBA:amb

1. Generelle kommentarer

Bibliotekutredningen åpner, slik vi ser det, for at biblioteket i det tjuelførste århundre vil kunne framstå som et nesten helt nytt rom, med en rekke viktige og spennende utvidelser. I utredningen defineres biblioteket både som en fysisk og virtuell møteplass, et sted for mennesker, for kunnskap, for tekster og litterære og kulturelle opplevelser. Økte ressurser til biblioteket slik at det kan utvikles og bli til denne møteplassen, kan vise seg å bli en uvurderlig ressurs for det norske samfunnet i framtiden.

Vi vil innledningsvis knytte noen generelle kommentarer til utredningen, og kommentere nettopp utredningens høye ambisjonsnivå.

Økonomi

En gjennomføring av planene i denne utredningen krever mye videre økonomiske rammer for biblioteket enn det vi har i dag. En burde ikke være engstelig for høye ambisjoner, men dersom trang økonomi fører til at en bare velger ut ett eller to satsningsområder fra bibliotekutredningen og ser bort fra helheten, vil det kunne få store konsekvenser for hva som blir fremtidens bibliotek, og resultatene vil være helt andre enn det en ser for seg i utredningen. I denne sammenhengen er det også viktig å verne om gratisprinsippet i biblioteket. Bibliotekbruk skal for brukerne være gratis.

Bibliotekets særegenhet

Vi er redde for at utilstrekkelige økonomiske bevilgninger vil gjøre at en prioriterer de tiltakene som ved første øyekast har antatt størst nytteverdi. Hvis så skjer, kan konsekvensen bli at det etablerte biblioteket, slik vi kjenner det i dag, nedprioriteres. Samtidig risikerer en at det nye biblioteket ikke blir den fysiske og virtuelle møteplassen utredningen legger opp til. Bibliotekets særegenhet; at ulike mennesker og uttrykksformer møtes og slik gir brukerne mulighet for demokratiutvikling, deltakelse og møte med litterære uttrykk og kunnskap, viskes ut, og en reduserer biblioteket til et lærings- eller informasjonssenter.

Vi vil presisere at våre kommentarer i fortsettelsen har et hovedfokus på folkebiblioteket, men at det ikke innebærer noen generell skepsis til det såkalte Norgesbiblioteket. Våre kommentarer vil knytte seg til målområde 1 og målområde 2.

2. Kommentarer til hovedsatsningene

Målområde 1: Innhold og tjeneste

Gjennom samarbeid mellom bibliotekene og nasjonal koordinering og finansiering, skal nasjonale tjenester som er fritt tilgjengelige for alle realiseres i et Norgesbibliotek. At utredningen anbefaler en nasjonal bibliotekpolitikk på dette området er høyst velkomment. Så lenge en endring av bibliotekloven ikke åpner for saldering av filialer og mindre folkebibliotek, vil samordning av bibliotekenes innhold og tjenester gi økte muligheter både for det virtuelle og det fysiske biblioteket. Det bør imidlertid være helt klart at hensikten med å utvide biblioteksamarbeidet ikke kan være å legge ned mindre folkebibliotek og filialer, men å styrke det nettverket av biblioteker som finnes gjennom samarbeid om felles digitalt innhold og formidlingsløsninger der dette er hensiktsmessig.

I utviklingen av et digitalt bibliotek er det naturligvis nødvendig å sørge for at de økonomiske rammene er tilstrekkelige til å utvikle nødvendige avtaler med opphavsrettshavere, samt vederlag for bruk av deres verker. Vi viser til utkast til endring i forskriften til åndsverkloven hvor det foreslås en adgang for bl.a. bibliotekene til å inngå avtalelisenser om nye former for tilgjengeliggjøring av litteratur m.v. Dette aspektet er lite ivaretatt i bibliotekutredningen.

Det må gjøres klart at mye av den nye digitale formidling fordrer nye avtaler med tilhørende vederlag til rettighetshaverne.

Bibliotekene som ressurser både for læring og for kultur- og litteraturformidling.

Utredningen ønsker at folkebibliotekene fortsatt skal ha litteraturformidling og lesestimulering som hovedområde, både når det gjelder barn og voksne. Det skal satses på utvikling og drift av nettbaserte formidlingstjenester for å synliggjøre bibliotekenes mangfold og bredde av litteratur. Leser en bibliotekutredningen overflatisk, kan en få inntrykk av at "hele biblioteket" fra nå av skal legges på nett. Det gjør det viktig igjen å understreke at et av bibliotekets store fortrinn er dets funksjon som fysisk møteplass, dette gjelder i enda større grad i den flerkulturelle virkeligheten Norge og i de fleste andre land i Europa.

Bibliotekutredningen sier i sin første del: "Godt samspill mellom digitale tjenester og fysiske omgivelser må bli vektlagt ved fornying av biblioteklokaler" Vi vil peke på at godt samspill mellom digitale tjenester og fysiske omgivelser ikke blir til av seg selv. For de aller fleste er utviklingen av dette samspillet nytt, og dersom ressursene er knappe, vil en kunne prioritere bort samspillet og den kompetanseutviklingen en trenger i utviklingen av det nye biblioteket.

Det er også helt riktig, slik utredningen viser til, at bokmarkedet har endret seg slik at eldre litteratur er blitt mindre tilgjengelig gjennom bokhandlene. Opprettholdelsen av en fortsatt sterk norsk litteratur i denne situasjonen krever en styrking av formidlingstilbudet. I det nye biblioteket bør denne formidlingen være både fysisk og nettbasert, både lokalt og nasjonalt forankret.

Punkt 1,5 i utredningen som omhandler videreutvikling av kultur og litteraturformidlingen i bibliotekene, og hvor en peker på viktigheten av å styrke formidlingen av litteratur som inngår i innkjøpsordningen er helt sentralt. Innkjøpsordningene er naturligvis i seg selv uvurderlige både for norsk litteratur og for bibliotekene og brukerne. At en øker satsningen på disse er viktig. Det er imidlertid viktig også å se på rammene for allerede eksisterende ordninger, som innkjøpsordningen for voksen skjønnlitteratur, som er en fantastisk ressurs som allerede er økonomisk sterkt presset. Innkjøpsordningen for skjønnlitteratur for barn og unge fikk tilført økonomiske midler over Statsbudsjettet i 2006, men er fremdeles under stort press. Utredningens forslag om å utvide innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur er svært viktig og nødvendig for denne delen av litteraturen.

Målområde 2: Struktur og organisering

Hovedsatsingen under dette målområdet er å gjennomføre en reform av bibliotekstrukturen. Sterkere bibliotek skal oppnås gjennom samordning av flere bibliotek i et geografisk område til et nytt bibliotek.

Det konsoliderte biblioteket

I det konsoliderte biblioteket, sier utredningen, skal små enheter samles til større enheter, som sørger for at kompetanse samles, og at størrelsen på bibliotekets husvære øker. Før vi konkluderer i dette spørsmålet bør det klargjøres hva dette betyr:

1. at en samler kompetanse og ressurser i et større bibliotek som blir å betrakte som et ressurscenter, men uten å legge ned filialer og mindre bibliotek eller
2. at en oppretter større bibliotekenheter og legger ned filialer og mindre bibliotek.

Dersom en konsolidering fører til nedleggelse av små bibliotek og filialer, vil dette innebære en forringelse av bibliotekvesenet. Å lokalisere bibliotek langt unna lokalbefolkningen, er lite hensiktsmessig. Storbrukerne av biblioteket, barn, unge og eldre, mister da den muligheten som foreligger i dag, hvor de har anledning til å bruke biblioteket i hverdagen. Skoleklasser vil få dårligere anledning til å benytte bibliotek som ligger langt unna skolen, og læres dermed i realiteten ikke opp til å bli bibliotekbrukere. Skolebibliotek er dessverre en mangelvare ved norske skoler, og derfor er betydningen av et folkebibliotek i nærområdet svært stor for skoleelever. Konsoliderte biblioteker vil gi en administrativ fordel, men dersom publikum får en dårligere tilgang på bibliotek, vil utviklingen få en motsatt effekt enn tilsikt.

Dersom hensikten med konsoliderte biblioteker likevel ikke er nedleggelse av filialer og mindre biblioteker, har vi stor tro på samordning eller konsolidering av biblioteker innenfor et gitt geografisk område. Det konsoliderte biblioteket vil i en slik kontekst kunne møte utfordringer dagens mindre biblioteker ikke har ressurser til, både når det gjelder tjenester, kompetanse og fysisk utforming av biblioteket.

Bibliotekutredningen peker på det problematiske ved mange av filialene og bibliotekenes korte åpningstid. Å sørge for utvidede åpningstider, mener vi er svært sentralt, uansett bibliotektype. Bibliotek som stenger klokka fire har ingen møteplassfunksjon.

Konklusjon

Vi trenger større bibliotekenheter, vi trenger mer bibliotekfaglig kompetanse, gjerne knyttet til et konsolidert bibliotek, men det konsoliderte biblioteket og det "alminnelige" biblioteket har ulike funksjoner og må ikke ekskludere hverandre. Om en følger bibliotekutredningens henvisninger vil begge bibliotektypene etter hvert inngå som enheter i et nettbasert Norgesbibliotek, og dermed bli i stand til å benytte seg av en felles digital formidlingstjeneste, som vil tilføre begge bibliotektypene langt flere ressurser og muligheter enn de ville hatt hver for seg. Dette er en utvikling vi gjerne støtter.

Med vennlig hilsen

Kari Sverdrup (sign)
Formann
Norske Barne- og ungdomsbokforfattere

Anne Oterholm (sign)
Leder
Den norske Forfatterforening